

Dva z centrálného informačného systému

Dôležitosťou slovenského registračného komplexu je aj Centrálny informačný systém Notárskej komory SR. Tvori ho niekoľko notárskych centrálnych registrov. Pre podnikateľa je asi najdôležitejší register záložných práv a register dražieb. Vznikli iba prednedávnom. Novelou Občianskeho poriadku v oblasti záložného práva sa výrazne otvoril priestor pre široký okruh podnikateľských subjektov. Aby sa splnil princíp publicity, čiže registrácie, vznikol Centrálny notársky register záložných práv.

Notárska komora totiž vyhrala súboj viacerých organizácií, ktoré sa uchádzali o možnosť viesť centrálny register hnuteľného záložného majetku. Register má charakter verejného zoznamu v elektronickej podobe. Každý doň môže nahliadnuť a zistiť, ktorý majetok je založený, kto je jeho vlastníkom a v prospech koho je založený. Vstupovať do registra možno zo všetkých notárskych úradov. Sú poprepájané a môžu zo svojho pracoviska vstupovať do systému, nahliadať doň, zapisovať a vyberať záznamy. *Nahliadať do systému možno aj cez internet, a to cez webovú stránku www.notar.sk. Nemalo by byť žiadne oneskorenie medzi zápisom na centrálnom komorovom a internetovom serveri. Tak ako výpis z obchodného registra na internete, aj on-line výpis z registra záložných práv má iba informatívny charakter, pretože v mnohých prípadoch bude potrebné z dokumentačných dôvodov doložiť overený výpis.

PRVÝ MÁ PREDNOSŤ AJ VÝHODU

Vyhľadávať v ňom možno podľa čísla a roku zápisu, podľa identifikátorov záložcu, veriteľa alebo zálohu. Napríklad pri vyhľadávaní podľa identifikátora, ak je veriteľom fyzická osoba, je potrebné poznať jej meno a priezvisko, IČO a dátum narodenia. Ak pôjde o právnickú osobu, treba vedieť obchodné meno, IČO a právnu formu a pri oboch osobách i časové obdobie, odkedy dokedy záloh trvá. Ak nemáme údaje potrebné na vyhľadávanie podľa identifikátora zálohu, je možné aj všeobecné prehliadanie. Stačí totiž poznať (alebo si vymyslieť) opis zálohu, jeho kategóriu a časové obdobie. Vzápätí sa zobrazí p Výpis, ktorý však ihneď jasnou červenou farbou upozorňuje, že výpis má len informatívny charakter.

Na zápis do registra je potrebná buď písomná zmluva, prípadne dohoda dedičov o vyrovnaní dedičstva, alebo rozhodnutie súdu či správneho orgánu. Odkladanie registrácie nie je možné, pretože táto registrácia má vplyv na určenie poradia veriteľov pri uspokojení ich pohľadávok. Na jednu vec totiž možno zriadiť viacero záložných práv. Pravdaže, len v prípade, ak s tým veriteľ súhlasí. Napríklad banky vec už zaťaženú zálohom neakceptujú. Takže pri registrácii platí v plnom rozsahu princíp prednosti. To znamená, kto prv príde, prv melie. Zápis má konstitutívny účinok. Čiže záložné právo vznikne až registráciou, a nie už spísaním záložnej zmluvy. Funkčnosť systému vylučuje, aby sa v tom istom okamihu zriadilo záložné právo k tomu istému majetku na dvoch odlišných registračných miestach.

DÔLEŽITOSŤ REGISTRA DRAŽIEB

Pre jednotlivé súčasti zálohu sa môže vyžadovať aj registrácia v iných osobitných registroch. Záložné právo na majetok, ktorý dlžník nadobudne až v budúcnosti, sa môže tiež zaregistrovať, a tým sa zabezpečí priorita takéhoto práva. Vznikne automaticky v momente, keď sa záložca stane vlastníkom majetku. Podľa zákona o správe daní a poplatkov už daňové pohľadávky nemajú prednosť pred zmluvne zabezpečenými pohľadávkami veriteľov. Podľa tvorcov reformy tento krok výrazne prispieje k širšej dostupnosti úverov. Pozícia veriteľa bude totiž predvidateľná a nebude napadnuteľná v budúcnosti nadobudnutými daňovými nedoplatkami.

Cieľom záložného práva je znížiť riziko spojené s poskytovaním úveru tým, že sa zvýši šanca veriteľa získať späť sumu poskytnutú dlžníkovi. Zabezpečovací prostriedok zaistí pohľadávku a zvýši jej bonitu. Popritom oprávňuje záložného veriteľa uspokojiť svoju pohľadávku z konkrétnych majetkových hodnôt dlžníka alebo tretej osoby (záložcu) pre prípad, že pohľadávka nebola riadne a včas splnená. Reforma záložného práva teda zahŕňa aj efektívnejšiu vynútiteľnosť a výkon práva, a to prostredníctvom nového zákona o dobrovoľných dražbách.

V zmluve o zriadení záložného práva možno dohodnúť podmienky a spôsob predaja zálohu. Pri predaji koná veriteľ v mene záložcu. Je oprávnený predat záloh spôsobom určeným v zmluve o zriadení záložného práva alebo na dražbe najskôr po 30 dňoch odo dňa oznámenia o začatí výkonu práva záložcovi alebo odo dňa registrácie. Má povinnosť informovať ho o priebehu výkonu práva a podať mu správu o predaji bez zbytočného odkladu.

Notárska komora vedie aj Notársky centrálny register dražieb, ktorý obsahuje zoznam vyhlásených dražieb. Rovnako ako Notársky centrálny register záložných práv ho možno nájsť na webovej adrese www.notar.sk. Notár na žiadosť oprávnenej osoby zabezpečí zaregistrovanie zákonom ustanovených údajov o dobrovoľnej dražbe a vydá o tom žiadateľovi potvrdenie. Ak osobitný zákon neustanovuje inak, prechodnom vlastníctva alebo iného práva k predmetu dražby nezanikajú záložné práva a majú účinky voči vydražiteľovi. To platí aj o právach vyplývajúcich zo zmlúv o obmedzení prevodu nehnuteľností. V prípade vyhlásenia konkurzu sa predaj uskutočňuje podľa ustanovení zákona o konkurze a vyrovnaní.

Centrálny informačný systém Notárskej komory tvoria:

Notársky centrálny register učenených právnických osôb

Notársky centrálny register závetov

Notársky centrálny register záložných práv

Notársky centrálny register dražieb

Notársky centrálny register notárskych zápisníc

Notársky centrálny register osvedčených podpisov

Ak je na jednom zálohu zriadených viacero záložných práv, uplatňujú sa osobitné ustanovenia o výkone záložného práva (podľa Občianskeho zákonníka):

1. Záložný veriteľ s poradím pred veriteľom uskutočňujúcim výkon záložného práva môže prevziať kontrolu nad výkon práva, pričom záložný veriteľ dosiaľ uskutočňujúci výkon v ňom nemá právo pokračovať.
2. Pri výkone záložného práva prednostným veriteľom sa záloh predá nezaťažený záložnými právami ostatných veriteľov, pričom vyťažok z predaja presahujúci pohľadávku zabezpečenú v prospech prednostného záložného veriteľa sa uloží do notárskej úschovy.
3. Pri výkone práva záložným veriteľom, ktorý nemá postavenie prednostného veriteľa, sa záloh predáva zaťažený záložným právo prednostného veriteľa a ostatných záložných veriteľov, ktorí sú v poradí pred veriteľom uskutočňujúcim výkon práva. A tento veriteľ je spolu s nadobúdateľom zálohu povinný zaregistrovať zmenu v osobe záložcu v registri

záložných práv.

4. Po začatí výkonu práva môže ktorýkoľvek iný veriteľ uspokojiť pohľadávku toho veriteľa, ktorý začal výkon práva. Jej splnením nadobúda všetky práva záložného veriteľa k tejto pohľadávke vrátane jeho poradia.

Registre vďaka súkromnej sfére

Keďže na Slovensku ešte neexistuje komplexný register vedený štátnymi inštitúciami, chopili sa príležitosti súkromné firmy. Jedným z najprepracovanejších je on-line Univerzálny register SR (UR). Podnetom na jeho vznik bola túžba „vytvoriť kontrolný nástroj pre rôzne typy klientov, prostredníctvom ktorého rýchlo a spoľahlivo získajú informácie o solídnosti svojho potenciálneho klienta či obchodného partnera, ako aj nezávislé finančné a nefinančné hodnotenie jeho schopnosti plniť včas a v plnej výške prijaté záväzky“. V krátkom rozhovore pre HN zhodnotil súčasný stav registra Branislav Sopira zo spoločnosti EMEL, ktorá prevádzkuje UR SR.

O čom je UR SR?

- Našou snahou bolo vytvoriť kreditný register, ktorý poskytne informácie o platnej disciplíne podnikateľa. UR SR je postavený na obchodnom a živnostenskom registri. Sú k nim pripojené aj ďalšie informácie o podnikateľoch, o konkurzoch. Obsahuje aj vestníky verejného obstarávania, obchodné vestníky, monitoring tlače, kontakty, domény, dáta z Centrálného depozitára, výročné správy, záväzky subjektu po lehote splatnosti napríklad voči úradu práce, zdravotnej a Sociálnej poisťovni...a v neposlednom rade aj dáta zo štatistického úradu. Ale najčastejšie si klienti kupujú vstup na náš register z dôvodu informácií o platobnej schopnosti klienta....

Je tento register korigovaný zákonným rámcem? Podieľali ste sa na jeho vytvorení s nejakou štátnou inštitúciou?

- Pôsobnosť registra neustanovuje nijaký zákon. Máme stanovisko Úradu pre ochranu osobných údajov o súlade UR SR so zákonom č 428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov. Sme zaregistrovaní na Štatistickom úrade SR ako prevádzkovateľ informačného systému a vlastnime potvrdenie o overovaní informačnej softvérovej aplikácie auditorom. Dôležitým je pre nás zákon o ochrane osobných údajov a Obchodný zákonník. Na začiatku sme kontaktovali rôzne inštitúcie či majú záujem spolupracovať s nami a zverejniť informácie v univerzálnom registri. S každou inštitúciou, ktorá posielala dáta, máme podpísanú zmluvu. Predávame prístup formou ročnej licencie.

Aké informácie register obsahuje? Ako často obnovujete tieto informácie a odkiaľ ich získavate? Majú tieto záznamy aj zákonný podklad?

- Je to ako v obchodnom registri – výpis má iba informatívny charakter. Nie je použiteľný na právne úkony. Keď nám ostatné registre a inštitúcie zaručia právny charakter, poskytneme ho, pochopiteľne, aj my. No všetko by mohol vyriešiť elektronický podpis.

Čo ste mali na mysli, keď ste register tvorili? Aký ste mali cieľ?

- Našou snahou bolo poskytnúť informácie o kredibilitate slovenských podnikateľov. Celý register obsahuje iba podnikateľské subjekty pôsobiace v rámci Slovenskej republiky. Súčasťou registra sú aj firmy v likvidácii alebo v konkurze. To je rozdiel aj medzi obchodným registrom (OR) a nami OR ich časom vymaže. Zatiaľ čo my ich stále vedieme.

Aké výhody, prípadne nevýhody, má tento register?

- V súčasnosti vedieme informácie o takmer pol miliónu právnických či fyzických osôb. Spoločnosti môžu dostať rýchlu informáciu na jednom mieste o ktoromkoľvek z týchto subjektov. Či má napríklad zaplatené všetky odvody voči štátnym inštitúciám... A nemusia čakať aj niekoľko dní a oslovovať ich osobne.

Spoločnostiam v registri udeľujete aj rating. Na základe čoho ho dostávajú?

- Rating danej spoločnosti sa vypočítava na základe údajov o nej, jej hospodárskych výsledkov a informáciách o záväzkoch voči veriteľom. Cieľom je poskytnúť nezávislé hodnotenie podnikateľského subjektu s prihliadnutím na jeho vôľu splácať záväzky. Obsahom ratingu je hodnotenie: plnenia záväzkov voči štátu, komerčnej sfére, hodnotenie hospodárskych výsledkov a jeho postavenia v ekonomickom prostredí SR. Rating má štyri kategórie, A až D, od ekonomicky stabilného podnikateľa po spoločnosť neschopnú splácať záväzky.

Univerzálny register SR na internete(www.ur.sk)

Je informačný server, ktorého úlohou je poskytovať nezávislé finančné i nefinančné hodnotenie o potenciálnych klientoch či obchodných partneroch. Hodnotená je schopnosť konkrétneho subjektu plniť včas a v plnej výške prijaté záväzky voči štátu i voči komerčnej sfére. Informuje napríklad aj o lehote splatnosti voči veriteľovi (Národný úrad práce, Sociálna poisťovňa, daňový úrad, zdravotné poisťovne...) Register obsahuje všetky právnické subjekty registrované v Obchodnom registri SR a fyzické osoby registrované v Živnostenskom registri SR.